

Ing. Ján Kopernický, CSc. , Liptovský Peter 243, 033 01 Liptovský Hrádok

Doc. Ing. Peter Ondrišík, PhD.
Dekan
Fakulta agrobiológie a potravinových zdrojov
SPU Nitra

Liptovský Peter, 10. júla 2017

Vec:

Oponentský posudok na habilitačnú prácu Ing. Róberta Chlebu, PhD.: „Analýza rizikových faktorov ovplyvňujúcich zimné úhyny včelstiev na Slovensku“.

Téma predkladanej habilitačnej práce je vysoko aktuálna tak pre včelárskych odborníkov, ako aj pre širokú včelársku verejnosť nielen na Slovensku, ale aj v ostatných krajinách sveta, kde v posledných 10 rokoch evidujeme výrazne vyššie percento úhynov včelstiev koncom roka a v priebehu zimy ako u nás. K výpadkom dochádza v dôsledku civilizačných faktorov a zmeny hospodárenia na poľnohospodárskej pôde. Ako uvádza riešiteľ v dôsledku aridizácie krajiny dochádza k redukcii dĺžky kvitnutia rastlín a tým nižšej ponuky nektáru a peľu. No prudké zmeny počasia prinášajú čoraz častejšie aj silné mrazy a vymŕzanie agátu, kvetov ovocia a malín. Na úkor pestovania monokultúr nenávratne miznú plochy rastlín s podneocovacími znáškami, ktoré boli v nedávnej minulosti významným zdrojom nektáru a peľu v období medzi hlavnými znáškami. V dôsledku recesie živočíšnej výroby sa lúky mulčujú a ustupuje sa od pestovania krmovín, najmä ďatelinovín, pričom priemyselné hnojivá úplne vytlačili strukoviny a herbicídy včelomilné buriny. Včelstvá s deficitom medných a peľových zásob drasticky obmedzujú plodovanie, ľahšie podľahnú ekologickému tlaku prostredia a pôvodcom včelích chorôb, ktoré spôsobujú ich kolaps.

Habilitant správne určil a výsledkami svojej práce dokladá, že k úhynom včelstiev dochádza nie vplyvom jedného, ale viacerých rizikových faktorov, ktoré často pôsobia synergicky a až vplyvom ich vzájomného účinku dochádza ku kolapsu. Najrizikovejším sa javí premnoženie klieštika a sprievodných chorôb, degradácia organizmu včely vplyvom pesticídov, predčasná výmena matiek, deficit včelej pastvy a biologicky chudobná výživa, od ktorej závisí vitalita jedincov vo včelstve.

Predkladaná práca „Analýza rizikových faktorov“ obsahuje 119 strán textu. Je rozdelená do 6 kapitol, 25 tabuliek a 29 grafov. Autor cituje 251 literárnych zdrojov, z toho

takmer polovica je po roku 2015, čo signalizuje aktuálnosť témy. Na Slovensku je prvá svojho druhu. Jej cieľom je zosumarizovanie najnovších poznatkov o rizikových faktoroch spôsobujúcich mortalitu včelstiev v krajine a ich štatistické vyhodnotenie pre potreby apidológie aj širokej včelárskej praxe. Veľkou zásluhou riešiteľa je jeho osobná angažovanosť na riešení problematiky nielen v SR, ale aj v medzinárodných projektoch a aktivitách, na ktorých sa spolu s oponentom spoločne podieľali. Habilitant naďalej pokračuje ako člen výborov a komisií v organizačných zložkách EU. Rovnako významná je jeho pedagogická a edukačná činnosť pre študentov, absolventov SŠ a včelárov, kde príčiny výpadkov včelstiev a ich prevencia sú najfrekvencovanejšou témou ostatných rokov. Oponent má za to, že práve zásluhou vzdelávania včelárov a výškolenia asistentov úradných veterinárnych lekárov, na čom sa pravidelne podieľa aj riešiteľ, na Slovensku úhyny včelstiev nepresiahli fyziologických 10%!

Z výsledkov vyplýva, že nemenej dôležitá je aj pravidelná obmena včelích matiek, ich šľachtenie a selekcia v plemenných chovoch, správne metodiky aplikácie antivarroózných liečiv a prípravkov, obmedzenie používania neonikotínoidov a ďalších prípravkov na ochranu rastlín, rizikových pre včely a iných užitočných opeľovačov. Za obzvlášť významný pokladám návrh vytvoriť program monitoringu včelích vírusov v SR, identifikácia faktorov ich virulencie a prenosu. Rovnako dôležitá je identifikácia záťažových látok v úľovom prostredí pôvodom z prípravkov na ochranu rastlín a rezíduá účinných látok z použitých liečiv. Neodmysliteľnou súčasťou znižovania úhynov včelstiev je podpora včelárskej vedy a výskumu a komunikácia odborných pracovníkov so včelárskou praxou.

K predloženej habilitačnej práci nemám závažnejšie pripomienky. Dosiahnuté výsledky riešenia majú vysokú výpovednú hodnotu, sú spracované prehľadne a zrozumiteľne. Doporučujem Komisii pre obhajobu prácu prijať a riešiteľovi udeliť titul „Docent“ v študijnom odbore 6.1.4 Špeciálna živočíšna produkcia.

Ing. Ján Kopernický, CSc.
Predseda Združenia chovateľov včelích matiek
slovenskej kranskej včely